

Finanțat de
Uniunea Europeană

Notă de Poziție Amicus Curiae

cu privire la sesizarea nr.114a din 12.04.2023

AUTOR:

Pavel Cazacu, membru al Grupului de Experți
în domeniul Justiției (GEJ)

Revizuit de:

Adrian Ermurachi,
Co-Director Executiv IPRE

[#JustițiePentruMoldova](#)

Proiectul este finanțat de Uniunea Europeană
și cofinanțat de Fundația Soros Moldova

Finanțat de
Uniunea Europeană

Notă de limitare a responsabilității

Această publicație a fost realizată cu sprijinul financiar al Uniunii Europene și Fundației Soros Moldova. Conținutul acesteia reprezintă responsabilitatea exclusivă a proiectului „Asigurarea integrității, eficienței și independenței sistemului de justiție din Moldova – #JustițiePentruMoldova”, finanțat de Uniunea Europeană și co-finanțat de Fundația Soros Moldova. Conținutul materialului aparține autorilor și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Uniunii Europene și Fundației Soros Moldova.

REZUMAT

Prezenta Opinie se expune cu privire la sesizarea [nr.114a/2023](#) privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea privind organizarea judecătorească nr. 514 din 6 iulie 1995, din Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii nr. 947 din 19 iulie 1996 și din Legea privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor nr. 26 din 10 martie 2022.

Concluzia Grupului de Experți în Domeniul Justiției (GEJ) este că prevederile contestate din Legea 514/1995 și Legea 947/1996 exced domeniul legal de competență al Curții Constituționale, deoarece problemele abordate reprezintă chestiuni de oportunitate, dar nu de constituționalitate. În același timp, mecanismele anti-blocaj reglementate de aceste prevederi sunt previzibile, proporționale scopului legitim urmărit și corespund recomandărilor principale ale Comisiei de la Veneția. Din contra, prevederea contestată din Legea 26/2022, care fiind o dispoziție infraconstituțională, prelungește mandatul membrilor CSM în lipsa unei reglementări exprese în Constituție, ar putea ridica o problemă de constituționalitate în raport cu art. 122 alin. (5) din Constituție.

OBIECTUL SESIZĂRII

La data de 12 aprilie 2023, Adrian Albu, deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a sesizat Curtea Constituțională privind controlul constituționalității unor prevederi din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească (*în continuare Legea 514/1995*); din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii (*în continuare Legea 947/1996*), precum și din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor (*în continuare Legea 26/2022*). În particular, dl Adrian Albu a solicitat declararea drept neconstituțională a următoarelor prevederi normative:

- **articolul 23² din Legea 514/1995;**
- **articolul 3 din Legea 947/1996;**
- **articolul 15 alin. (11) din Legea 26/2022.**

CADRUL NORMATIV RELEVANT

Art. 23² din Legea nr. 514 din 6 iulie 1995 privind organizarea judecătorească

Adunarea Generală a Judecătorilor

(1) *Adunarea Generală a Judecătorilor este constituită din judecătorii tuturor instanțelor judecătorești din Republica Moldova și asigură realizarea practică a principiului autoadministrării puterii judecătorești.*

(2) *Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă anual în ședință ordinară. Consiliul Superior al Magistraturii anunță data convocării ședinței ordinare a Adunării Generale a Judecătorilor cu cel puțin două luni până la data ședinței, elaborează și distribuie judecătorilor proiectul agendei ședinței, care se plasează și pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii, cu anexarea materialelor ce urmează a fi examinate. În cazul imposibilității convocării Adunării Generale a Judecătorilor de către Consiliul Superior al Magistraturii pe motiv de încetare a mandatului membrilor lui, din lipsă de cvorum sau în cazul declarării **stării***

de urgență în condițiile Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă de către președintele Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz, de către membrul Consiliului Superior al Magistraturii care exercită funcțiile președintelui pe perioada absenței acestuia. În cazul vacanței funcției de președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, precum și al lipsei unui membru numit prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii pentru exercitarea funcțiilor acestuia, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă **de către ministrul justiției**.

(3) Adunarea Generală a Judecătorilor poate fi convocată și în cazuri excepționale, la solicitarea Consiliului Superior al Magistraturii sau a cel puțin 50 de judecători, în termen de cel mult o lună de la data înregistrării solicitării.

(4) Adunarea Generală a Judecătorilor este deliberativă dacă la ședință participă majoritatea simplă a judecătorilor în exercițiu. Același cvorum este necesar și pentru desfășurarea ședințelor extraordinare ale Adunării Generale a Judecătorilor. Participarea la Adunarea Generală are loc prin prezența fizică și/sau prin teleconferință.

(4¹) Dacă Adunarea Generală a Judecătorilor nu a avut loc din lipsă de cvorum, adunarea generală repetată are loc în cel mult două săptămâni și este deliberativă **dacă la ea participă mai mult de 1/3 dintre judecătorii în exercițiu**.

(5) Ședința Adunării Generale a Judecătorilor este deschisă de către Președintele Consiliului Superior al Magistraturii, care transmite conducerea ședinței președintelui acesteia.

Președintele și secretarul ședinței Adunării Generale a Judecătorilor se aleg la propunerea judecătorilor care participă la ședință, cu votul deschis al majorității simple a acestora.

(6) Hotărârile Adunării Generale a Judecătorilor se adoptă cu votul majorității simple a judecătorilor care participă la ședință și se semnează de către președintele și secretarul ședinței.

(7) Hotărârile Adunării Generale a Judecătorilor cu privire la alegerea membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, ai Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor sau ai colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor se adoptă prin vot secret, în condițiile art. 3 alin. (4) din Legea nr.947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. La decizia Adunării Generale a Judecătorilor pot fi adoptate prin vot secret și alte hotărâri.

(7¹) Procesele-verbale privind rezultatele desfășurării alegerilor în Consiliul Superior al Magistraturii, în colegiul disciplinar, în Colegiul pentru selecția și evaluarea judecătorilor se întocmesc de către comisia specială, constituită potrivit art.233 alin. (2), se semnează de membrii comisiei și se publică în modul prevăzut la alin.(10) din prezentul articol.

(8) Se consideră aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, ai colegiului disciplinar, ai Colegiului pentru selecția și evaluarea judecătorilor candidații care au obținut cel mai mare număr de voturi. Următorii candidați se consideră supleanți și suplinesc funcțiile vacante în ordinea descrescătoare a numărului de voturi obținute.

(9) Modul de exprimare a voturilor în cadrul ședinței Adunării Generale a Judecătorilor este stabilit în Regulamentul de funcționare a Adunării Generale a Judecătorilor.

(10) Hotărârile Adunării Generale a Judecătorilor se publică pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii în aceeași zi și se execută de către organele autoadministrării judecătorești și de către judecători.

Notă: Chiar dacă autorul a marcat în sesizarea sa anumite dispoziții/texte de lege, acesta a solicitat să fie declarat neconstituțional articolul 23² în mod integral.

Art. 3 din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii

Componența

(1) *Consiliul Superior al Magistraturii este constituit din 12 membri.*

(2) *În componența Consiliului Superior al Magistraturii intră judecători și persoane care se bucură de o înaltă reputație profesională și integritate personală, cu experiență în domeniul dreptului sau în alt domeniu relevant prevăzut la art.31 alin.(11) lit.c), care nu activează în cadrul puterii legislative, executive sau judecătorești și nu sunt afiliate politic. Cel puțin 4 dintre aceștia trebuie să aibă experiență în domeniul dreptului.*

(3) **Șase membri** ai Consiliului Superior al Magistraturii, care nu fac parte din rândul judecătorilor, sunt selectați în mod deschis și transparent de către Comisia juridică, numiri și imunități, în baza unui concurs public, și sunt numiți prin hotărârea Parlamentului cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși. Modul de organizare a concursului se stabilește de Parlament. Concursul se organizează până la expirarea mandatului membrilor numiți anterior și constă din examinarea dosarelor și audierea candidaților în ședință publică. Comisia juridică, numiri și imunități întocmește avize argumentate pentru fiecare candidat selectat și propune Parlamentului numirea acestora.

(3¹) *Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii prevăzuți la alin. (3) sunt supuși evaluării integrității de către Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, constituită în baza legii. Decizia comisiei se include în dosarul candidatului. Candidatul care nu a promovat evaluarea nu poate fi inclus în buletinul de vot.*

(3²) *Dacă procedura de numire de către Parlament a membrilor prevăzuți la alin. (3) a eșuat, chestiunea respectivă se include, după consultarea fracțiunilor parlamentare, în ordinea de zi a ședinței Parlamentului din cadrul aceleiași sesiuni, după 15 zile lucrătoare, membrii respectivi urmând a fi numiți cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși.*

(3³) **Dacă din două încercări nu reușește să numească toți membrii Consiliului Superior al Magistraturii menționați la alin. (3), Parlamentul poate numi membrii Consiliului Superior al Magistraturii în locurile vacante cu simpla majoritate, cu condiția ca aceștia să obțină avizul pozitiv al comisiei de experți independenți. Regulamentul privind organizarea și funcționarea comisiei respective se aprobă de Parlament. Comisia de experți independenți este formată din:**

- a) *Avocatul Poporului (Ombudsmanul);*
- b) *un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților;*
- c) *un judecător desemnat de Plenul Curții Supreme de Justiție;*
- d) *un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor;*
- e) *un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova.*

(3⁴) *În urma unui interviu public, comisia menționată la alin. (3³) emite un aviz cu privire la fiecare candidat rămas în concurs. Comisia emite un aviz pozitiv doar dacă se convinge că, în calitate de membru, candidatul va contribui eficient la realizarea mandatului Consiliului*

Superior al Magistraturii și nu va pune în pericol independența acestuia sau a sistemului judecătoresc.

(4) Șase membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor sunt aleși prin vot secret de către Adunarea Generală a Judecătorilor, după cum urmează: patru – din cadrul judecătorilor, unul – din cadrul curților de apel și unul – din cadrul Curții Supreme de Justiție. Se consideră aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii candidații judecători care au acumulat cel mai mare număr de voturi. Ceilalți candidați se consideră membri supleanți, care suplinesc funcțiile vacante de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor corespunzător nivelului instanțelor judecătorești pentru care au fost aleși, în ordinea descrescătoare a numărului de voturi obținute. În cazul parității de voturi între candidații la funcțiile vacante de membri ai Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor corespunzător nivelului instanțelor judecătorești, precum și în cazul supleanților, paritatea se soluționează prin tragerea la sorți, conform modalității aprobate de Adunarea Generală a Judecătorilor.

(5) Consiliul Superior al Magistraturii anunță data desfășurării ședinței Adunării Generale a Judecătorilor, la care urmează să fie aleși membrii acestuia, cu cel puțin două luni până la data ședinței. Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii depun dosarele de participare în adresa Consiliului Superior al Magistraturii cu cel puțin 30 de zile până la data desfășurării ședinței Adunării Generale a Judecătorilor. Lista candidaților și dosarele de participare depuse se publică pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii în următoarea zi lucrătoare după expirarea termenului-limită pentru depunerea dosarelor.

(6) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii din rândul judecătorilor au dreptul să desfășoare campanie de promovare (electorală). Președinții instanțelor de judecată facilitează întâlnirile candidaților cu judecătorii.

(7) Pentru asigurarea activității Consiliului Superior al Magistraturii, judecătorii aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor sunt detașați pe durata exercitării mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii. După obținerea calității de membru, funcțiile administrative deținute anterior de către membrii judecători ai Consiliului Superior al Magistraturii devin vacante de drept.

(8) Pe durata exercitării mandatului de membru al Consiliului Superior al Magistraturii, membrii numiți conform alin. (3) nu pot desfășura activități de reprezentare în judecătorii, la curțile de apel și la Curtea Supremă de Justiție.

Notă: Chiar dacă autorul a marcat în sesizarea sa anumite dispoziții/texte de lege, acesta a solicitat să fie declarat neconstituțional articolul 3 în mod integral.

Art. 15 alin. (11) din Legea nr. 26 din 10 martie 2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare a judecătorilor și procurorilor

*Prin derogare de la prevederile art.9 alin.(1) din Legea nr.947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii și prevederile art.73 alin.(1) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, mandatele membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor, cu excepția mandatelor membrilor de drept, se prelungesc, **prin extindere**, până la ocuparea funcției de către succesorii de competență.*

Autorul sesizării a invocat incidența următoarelor articole din Constituția Republicii Moldova:

- **articolul 1 – Statul Republica Moldova**
- **articolul 5 - Democrația și pluralismul politic**
- **articolul 6 – Separația și colaborarea puterilor**
- **articolul 7 – Constituția, Lege Supremă**
- **articolul 23 – Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle**
- **articolul 116 – Statutul judecătorilor**
- **articolul 122 – Componenta Consiliului Superior al Magistraturii**

ARGUMENTELE PREZENTATE ÎN SESIZARE

Autorul sesizării aduce critici de neconstituționalitate în privința următoarelor proceduri legale:

- alegerea membrilor non-judecătorești din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii de către Parlament cu simpla majoritate - *art. 3 din Legea 947/1996*;
- convocarea Adunării Generale a Judecătorilor de către Ministrul Justiției și aspectul deliberativ al adunării dacă la ea participă mai mult de 1/3 dintre judecătorii în exercițiu - *art.23² din Legea 514/1995*;
- prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii printr-o lege organică - *art. 15 alin. (11) din Legea 26/2022*.

RELEVANȚA ARTICOLELOR DIN CONSTITUȚIE INVOCATE ÎN SESIZARE

Pretinsa încălcare a articolelor 1, 5, 6, 7, 23, 116 din Constituție

În jurisprudența sa constantă, Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate trebuie să cuprindă trei elemente obligatorii: textul contestat din punct de vedere al constituționalității (prevederea legală), textul de referință pretins a fi încălcat (prevederea constituțională) și motivarea de către autorul excepției a relației de contrariedade dintre cele două texte, adică motivarea neconstituționalității textului criticat (*DCC nr. 182 din 25 noiembrie 2021, § 15*).

Cu referire la incidența articolelor 1, 5, 6 și 116 observăm că autorul nu și-a argumentat în mod adecvat pretențiile din perspectiva articolelor invocate. Curtea a subliniat în jurisprudența sa constantă că „simpla enumerare a acestor articole, precum și preluarea unor considerente din jurisprudența Curții Constituționale și a Curții Europene a Drepturilor Omului în lipsa unei argumentări proprii nu reprezintă critici veritabile de neconstituționalitate”. (*a se vedea DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 23*).

Articolul 7 din Constituție comportă un caracter general, reprezintă un imperativ care stă la baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate. (*a se vedea DCC nr. 126 din 05.08.2021, § 24*).

Referitor la incidența articolului 23 din Constituție, Curtea a constatat că nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (*DCC nr. 189 din 21.12.2023, § 21*).

Prin urmare, considerăm că referitor la invocarea articolelor 1, 5, 6, 7, 23, 116 din Constituție, din punctul nostru de vedere, sesizarea este inadmisibilă în această parte.

ANALIZA PRETINSELOR NECONFORMITĂȚI CONSTITUȚIONALE

Pretinsa neconstituționalitate a art. 23² din Legea 514/1995 și art. 3 din Legea 947/1996

Ca urmare a unei argumentări defectuoase, nu sunt certe criticile de constituționalitate ale art. 23² din Legea 514/1995 și ale art. 3 din Legea 947/1996. Or, autorul sesizării nu a argumentat în mod individual relevanța și pertinenta normelor constituționale invocate. În același timp nu a fost argumentată pretinsa neconformitate a dispozițiilor criticate prevederilor constituționale. Astfel, ținem să subliniem că, în situații similare, Curtea a respins ca fiind inadmisibile sesizările formulate, precizând de fiecare dată că **„simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretinsei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument”**. (DCC nr. 5 din 20 ianuarie 2020, § 20). Astfel, sesizarea ar putea fi declarată inadmisibilă sub acest aspect.

Însă, dacă totuși Curtea va decide examinarea pe fond a acestui capăt de sesizare, recomandăm luarea în considerare a următoarelor aspecte:

Potrivit Avizului nr. 2 din 3 decembrie 2020, Curtea Constituțională a reținut că¹:

- *Parlamentul are o marjă discreționară largă în alegerea mecanismelor capabile să evite blocajele în numirea membrilor non-judecătorești ai Consiliului Superior al Magistraturii.*

În mod similar, ținând cont de rațiunile logice menționate *supra*, considerăm că Parlamentul are o marjă largă și în alegerea mecanismelor capabile să evite blocajele în procedurile de convocare ale Adunării Generale a Judecătorilor.

În același timp, pentru că fundamentale în acest sens sunt garanțiile stabilite prin lege pentru a pune în funcțiune mecanismele anti-blocaj, în continuare vom analiza suficiența și calitatea garanțiilor existente care sunt prevăzute de articolele contestate, și dacă acestea sunt în măsură să prevină anumite influențe necorespunzătoare ale politicului.

a) Cu privire la procedura de numire de către Parlament a candidaților la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii cu majoritate simplă - art. 3 din Legea 947/1996

Articolul 122 alineatele (3) și (4) din Constituție au următorul conținut: **„(3) Candidații la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii care nu fac parte din rândul judecătorilor sunt selectați prin concurs, pe baza unei proceduri transparente, pe bază de merit, și sunt numiți de Parlament cu votul a trei cincimi din deputații aleși. (4) Dacă numirea candidaților care nu fac parte din rândul judecătorilor la funcția de membru al Consiliului Superior al Magistraturii în condițiile alineatului (3) a eșuat, procedura și condițiile de numire a acestora sunt stabilite de lege.”**

¹ Avizul Curții Constituționale nr. 2 din 3 decembrie 2020 la proiectul de lege pentru modificarea și completarea Constituției (sistemul judecătoresc), par. 103-104, <https://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=avize&docid=69&l=ro>

Constatările Comisiei de la Veneția cu privire la mecanismul anti-blocaj în procedura de alegere a membrilor non-judecători CSM²:

„25. (...) atât în opinia din martie 2020, cât și în opinia din iunie 2020 s-a recomandat că **ar trebui să se aibă în vedere un mecanism antiblocaj în cazul alegerii de către Parlament a membrilor non-judecători ai CSM-ului. Prin urmare, este binevenit faptul că un astfel de mecanism anti-blocaj este menționat acum în Constituție.** (...)

27. (...) **funcția principală a mecanismului anti-blocaj este de a face ca procedura inițială să funcționeze, determinând majoritatea și minoritatea să ajungă la un compromis. Majoritățile calificate consolidează poziția minorității parlamentare, în timp ce mecanismele anti-blocaj restabilesc echilibrul. Bineînțeles, aceste mecanisme nu ar trebui să descurajeze ajungerea la un acord în prealabil. Faptul că mecanismul anti-blocaj este puțin atractiv atât pentru majoritate, cât și pentru minoritate poate contribui la încurajarea unui acord.** (...)

30. Această interpretare a Constituției **nu exclude contribuția actorilor instituționali externi în cel de-al treilea tur de scrutin parlamentar. În special, atunci când o majoritate simplă a deputaților devine suficientă pentru a alege un membru non-judecător al CSM-ului, ar putea fi introdusă condiția ca acest candidat să obțină sprijinul unei instituții care nu are o afiliere politică clară. Din nou, interlocutorii nu au avut o viziune clară cu privire la instituția sau instituțiile care ar fi cele mai potrivite pentru a-și asuma această funcție importantă. Ca soluție provizorie, au fost menționați Baroul și Avocatul poporului, fiind considerați capabili să joace acest rol. Le revine autorităților naționale să discute și să elaboreze cel mai potrivit model, ținând cont de realitățile politice și instituționale din Republica Moldova. Oricare ar fi instituția aleasă pentru a juca acest rol, Comisia consideră că o intervenție limitată din partea unei instituții independente ar putea îmbunătăți mecanismul general și ar putea contribui la contrabalansarea lipsei unui consens mai larg în primele etape ale procesului de numire.**”

Articolul 3 din Legea 947/1996, reglementează procedurile aplicabile în cazul situației de eșec a procedurii de numire de către Parlament a membrilor non-judecători în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii (mecanismul anti-blocaj recomandat de Comisia de la Veneția). În continuare vom analiza mecanismul anti-blocaj prevăzut de lege cu privire la garanțiile existente, și dacă acesta corespunde cu recomandările propuse de Comisia de la Veneția.

Potrivit art. 3 din Legea 947/1996, în cazul în care procedura de numire de către Parlament a membrilor non-judecători la CSM a eșuat:

- Problema poate fi inclusă în ordinea de zi a ședinței Parlamentului din cadrul aceleiași sesiuni după 15 zile lucrătoare, și doar după consultarea fracțiunilor parlamentare;
- Membrii non-judecători vor fi numiți de asemenea cu votul a trei cincimi dintre deputații aleși, **similar ca la prima încercare.**

Constatăm că, la această etapă **nu este prevăzută o scădere a pragului de aprobare parlamentară a candidatului.**

Dacă din două încercări nu reușește să numească toți membrii Consiliului Superior al Magistraturii (membrii non-judecători), Parlamentul poate numi membrii Consiliului Superior

² Opinia Comisiei de la Veneția despre modificările legale privind sistemul judecătoresc, (CDL-AD (2022)019, par. 25, 27, 30, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2022\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2022)019-e)

al Magistraturii în locurile vacante cu simpla majoritate, **cu condiția ca aceștia să obțină avizul pozitiv al comisiei de experți independenți:**

- Comisia de experți independenți este formată din: a) Avocatul Poporului (Ombudsmanul); b) un avocat desemnat de către Consiliul Uniunii Avocaților; c) un judecător desemnat de Plenul Curții Supreme de Justiție; d) un procuror desemnat de Consiliul Superior al Procurorilor; e) un membru desemnat de Președintele Republicii Moldova.
- În urma unui interviu public, comisia de experți independenți emite un aviz cu privire la fiecare candidat rămas în concurs;
- Comisia de experți independenți emite un aviz pozitiv doar dacă se convinge că, în calitate de membru, candidatul va contribui eficient la realizarea mandatului Consiliului Superior al Magistraturii și nu va pune în pericol independența acestuia sau a sistemului judecătoresc.

Analizând prevederile sus menționate, constatăm că au fost preluate recomandările principiale ale Comisiei de la Veneția, în special cele cu privire la „**intervenția limitată din partea unei instituții independente**” (Comisia de experți independenți), dar și **menținerea aceluiași prag de aprobare parlamentară a candidatului** pentru cea de-a doua încercare de vot (*trei cincimi dintre deputații aleși*). Astfel, considerăm că procedura de numire de către Parlament a candidaților la funcția de membru al CSM (membri non-judecători) cu majoritate simplă după două încercări eșuate, nu depășește limitele rezonabile ale discreției Parlamentului. Mai mult, este una echilibrată, cu suficiente garanții și mecanisme de protecție pentru a nu admite o influență nepotrivită a legislativului sau a majorității parlamentare.

b) Cu privire la convocarea Adunării Generale a Judecătorilor de către Ministrul Justiției și aspectul deliberativ al adunării dacă la ea participă mai mult de 1/3 dintre judecătorii în exercițiu - art. 23² din Legea 515/1995

Sușținem în continuare că Parlamentul are o marjă largă în alegerea mecanismelor capabile să evite blocajele în procedurile de convocare a Adunării Generale a Judecătorilor. Potrivit art. 23² din Legea 515/1995, pe lângă regula generală sunt prevăzute excepțiile de la aceasta (mecanismul anti-blocaj).

Regula generală:

Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă anual în ședință ordinară. Consiliul Superior al Magistraturii anunță data convocării ședinței ordinare a Adunării Generale a Judecătorilor cu cel puțin două luni până la data ședinței, elaborează și distribuie judecătorilor proiectul agendei ședinței, care se plasează și pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Magistraturii, cu anexarea materialelor ce urmează a fi examinate.

Excepțiile reglementate (mecanismul anti-blocaj):

- În cazul imposibilității convocării Adunării Generale a Judecătorilor de către Consiliul Superior al Magistraturii pe motiv de încetare a mandatului membrilor lui, din lipsă de cvorum sau în cazul declarării stării de urgență în condițiile *Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război*, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă de către președintele Consiliului Superior al Magistraturii sau, după caz,

de către membrul Consiliului Superior al Magistraturii care exercită funcțiile președintelui pe perioada absenței acestuia.

- În cazul vacanței funcției de președinte al Consiliului Superior al Magistraturii, precum și al lipsei unui membru numit prin hotărâre a Consiliului Superior al Magistraturii pentru exercitarea funcțiilor acestuia, Adunarea Generală a Judecătorilor se convoacă de către Ministrul Justiției.

Scopul reglementării excepțiilor este de a asigura realizarea practică de către Adunarea Generală a Judecătorilor a *principiului autoadministrării puterii judecătorești*, deci realizarea unui interes legitim.

Analizând prevederile menționate, observăm că excepțiile stabilite de legiuitor au un caracter exhaustiv (sunt limitate), sunt certe și previzibile (nu oferă o marjă largă de interpretare, nu sunt confuze), iar prerogativa convocării Adunării Generale a Judecătorilor de către Ministrul Justiției nu reprezintă altceva decât o măsură de ultim resort, care poate fi realizată **doar dacă sunt întrunite mai multe condiții cumulative** (Consiliul Superior al Magistraturii, ori Președintele CSM, ori un membru CSM cu atribuții corespunzătoare, din anumite motive obiective, nu pot convoca Adunarea Generală a Judecătorilor).

Astfel, suplimentar la marja largă de discreție a Parlamentului de a reglementa mecanismele de evitare a blocării a convocării Adunării Generale a Judecătorilor, convocarea acesteia de către Ministrul Justiției este o măsură proporțională, cu caracter excepțional, și se întemeiază pe necesitatea legitimă și rezonabilă de a asigura realizarea practică a principiului autoadministrării judecătorești.

Ca urmare a rațiunilor menționate *supra*, considerăm că obiectul sesizării (*pretinsa neconstituționalitate art. 23/2 din Legea 515/1995 și art. 3 din Legea 947/1996*) excede domeniul legal de competență al Curții, deoarece problema abordată în sesizare constituie o chestiune de oportunitate, dar nu de constituționalitate. În același timp, mecanismele anti-blocaj prevăzute de Parlament sunt previzibile, proporționale scopului legitim urmărit, și oferă garanții suficiente pentru reducerea oricăror influențe necorespunzătoare.

Pretinsa neconstituționalitate a art. 15 alin. (11) din Legea 26/2022 – prelungirea mandatului membrilor CSM

Constatările Comisiei de la Veneția referitoare la prelungirea mandatului membrilor CSM³:

(...) „46. **Este esențial să se asigure continuitatea CSM-ului și să se asigure că acesta este pe deplin funcțional în pofida posturilor vacante, astfel încât CSM să își poată îndeplini sarcinile în mod eficient.** Cu toate acestea, nu se poate ignora faptul că articolul 122 alin. (5) din Constituție limitează mandatul membrilor CSM la o singură perioadă de șase ani. Constituția nu prevede posibilitatea de a prelungi acest mandat, iar utilizarea unei dispoziții legale în acest scop poate pune problema constituționalității unei astfel de prelungiri. Cu toate acestea, **în anumite situații, o prelungire tehnică pe termen scurt a mandatului unui organ constituțional poate fi inevitabilă, însă, după cum se subliniază în opinia privind Muntenegru, aceasta nu ar trebui să devină o regulă: „prelungirea mandatului PG demisionar în calitate de interimat este soluția cea mai evidentă în [cazurile în care noul PG**

³ Opinia Comisiei de la Veneția despre modificările legale privind sistemul judecătoresc, (CDL-AD (2022)019, par. 46-47, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2022\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2022)019-e)

nu poate fi numit la timp] pe baza legii necesității și întrucât PG demisionar are cel puțin o anumită legitimitate reziduală [...]. Cu toate acestea, un astfel de aranjament temporar nu ar trebui să fie prelungit la infinit - în caz contrar, dispozițiile constituționale care îi conferă Parlamentului competența de a alege PG și care stabilesc un termen limitat al mandatului PG ar fi lipsite de orice sens”.

47. Comisia observă, de asemenea, **că o dispoziție legală care permite o prelungire ar putea duce la o proliferare a membrilor CSM în calitate de interimari sau interimare, ceea ce ar submina credibilitatea instituției.** În cele din urmă, astfel de prelungiri ar putea avea un rol de descurajare a organelor relevante – Adunarea generală a Judecătorilor și Parlamentul – de a căuta compromisuri în ceea ce privește candidații CSM și de a completa posturile vacante existente în termenele constituționale și legale. Din aceste motive, ar trebui să se pună accentul mai degrabă pe facilitarea identificării de noi membri înainte de expirarea mandatelor.”

Autorul sesizării a invocat contradicția cu art. 15 alin. (11) din Legea 26/2022 cu alin. (3) al Articolului II din Legea nr. 120 din 23 septembrie 2021, care este o lege constituțională.

Analiza procedurilor reglementate de prevederea contestată și de prevederea constituțională invocată de către autor:

- Alin. 3 al art. II din Legea 120/2021 reglementează situația mandatului membrilor judecători în cadrul Consiliului Superior al Magistraturii care erau în funcție la data intrării în vigoare legii, adică la data de 1 aprilie 2022. Fiind o prevedere de tranziție, a avut scopul determinat de a asigura certitudinea noilor modificări în raport cu mandatul constituțional al membrilor CSM („vechiul CSM”).
- Pe de altă parte, prevederea art. 15 alin. (11) Legea 26/2022 reglementează prelungirea mandatului membrilor Consiliului Superior al Magistraturii, care urmau a fi aleși potrivit procedurilor noi de verificare (pre-vetting), care au intrat în vigoare la 16 martie 2022 („noul CSM”). De altfel, primii membri judecători ai „noului CSM” au fost votați de Adunarea Generală a Judecătorilor la 28 aprilie 2023.

Considerăm în acest caz irelevantă prevederea constituțională invocată de autor (*alin. 3 art. II din Legea 20/2021*), pentru că se referă la o situație absolut distinctă de prevederea contestată (*art. 15 alin. (11) Legea 26/2022*). Mai mult, autorul nu a argumentat existența unui raport de cauzalitate între acestea. În alte cauze similare, Curtea a declarat inadmisibilă sesizarea în cazul în care autorul nu a arătat legătura de cauzalitate între dispoziția contestată și prevederea constituțională invocată.⁴

Însă, pentru că autorul a invocat și incidența art. 122 din Constituție – *componenta Consiliului Superior al Magistraturii*, Curtea ar putea reține relevanța alin. (5) art. 122 din Constituție.

Potrivit art. 122 alin. (5) din Constituție, mandatul membrilor CSM este limitat la o perioadă de șase ani, fără posibilitatea de a deține două mandate. Observăm că, **Constituția nu prevede în mod expres posibilitatea de a prelungi mandatul membrilor CSM.** Astfel, utilizarea unei dispoziții infraconstituționale (art. 15 alin. 11 din Legea 26/2022 este o prevedere dintr-o lege organică) în scopul de a prelungi mandatului membrilor CSM, ar putea ridica o problemă de constituționalitate.

⁴ DCC nr. 130 din 02.12.2019, § 23, <https://www.constcourt.md/cdocview.php?l=ro&tip=decizii&docid=720>

O soluție pentru a asigura continuitatea CSM și pentru a se asigura că acesta este pe deplin funcțional în pofida posturilor vacante este reglementarea unei „prelungiri tehnice” a mandatului, prelungire care să fie limitată în timp într-un mod previzibil, pentru a evita prelungirile repetate, dar și pentru a evita proliferarea membrilor CSM în calitate de interimari sau interimare. Această soluție a fost sugerată și de Comisia de la Veneția.⁵

CONCLUZII

1. Aspectele cu privire la **convocarea Adunării Generale de către ministrul justiției (art. 23² din Legea 515/1995)**, cât și **posibilitatea de a numi membri CSM cu simpla majoritate a Parlamentului (art. 3 din Legea 947/1996)**, reprezintă o problemă de oportunitate, nu de constituționalitate. În același timp, prevederile actuale (mecanismele anti-blocaj), stabilesc garanții suficient de echilibrate, care corespund recomandărilor principale ale Comisiei de la Veneția.
2. Pentru că, Constituția nu prevede în mod expres posibilitatea de a prelungi mandatul membrilor CSM, **utilizarea unei dispoziții infraconstituționale în acest scop, ar putea ridica o problemă de constituționalitate în raport cu art. 122 alin. (5) din Constituție.**
3. Soluția optimă pentru asigurarea continuității CSM în pofida posturilor vacante, ar putea fi **reglementarea unei „prelungiri tehnice”**, limitată în mod previzibil în timp, a mandatului membrilor CSM.

⁵ Opinia Comisiei de la Veneția despre modificările legale privind sistemul judecătoresc din 20 iunie 2022, (CDL-AD (2022)019, par. 46-47), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2022\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2022)019-e)